

NOËL ARNAUD • Boris Vian'ın Paralel Hayatları

NOËL ARNAUD 1919-2003 yılları arasında yaşadı. Asıl adı Raymond Valentin Muller'dir. Paris'in sanat çevrelerinin aktif bir üyesi ve destekçisiydi. Avangard eserlerden oluşan geniş koleksiyonu ve kitapları Paris'te Biblioth que de l'Arsenal'de muhafaza edilmektedir. Çok farklı alanlarda derlemeler hazırlayan ve dergiler yayımlayan Arnaud, ilk baskısı 1966'da yapılan *Boris Vian'ın Paralel Hayatları*'nı yıllar içinde defalarca gözden geçirip genişleterek, Vian'ın sanatsal üretiminin her yönüyle tanınması için çaba sarf etti.

Les vies parall les de Boris Vian

  1970 Ursula Vian, No l Arnaud

  1976 Union g n rale d' ditions

  1981 Christian Bourgois  diteur

Bu kitabın yayın hakları Christian Bourgois Editeur'den alınmıştır.

Bu kitapta yer alan belge ve fotoğraflar Archives Coh rie Boris Vian'ın izniyle kullanılmıştır.

İletişim Yayınları 1857 • Biyografi Dizisi 22

ISBN-13: 978-975-05-1163-9

  2013 İletişim Yayıncılık A. ř.

1. BASKI 2013, İstanbul

EDITÖR Berna Akkıyal

DIZI KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Birhan Koçak

BASKI ve CILT Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

NOËL ARNAUD

Boris Vian'ın Paralel Hayatları

Les vies parallèles de Boris Vian

ÇEVİREN Alev Er

İÇİNDEKİLER

5. BASIMA NOT.....	9
4. BASIMA NOT.....	11
Boris Vian'ın Paralel Hayatları.....	13
Çocukluk.....	17
Ergenlik.....	27
École Centrale.....	39
Capbreton.....	51
Major.....	59
Ville-d'Avray Eğlenceleri.....	71
Mühendis.....	87
Müzisyen.....	101
Boris Vian'ın trompetteki tarzı 101 • Kaçak amatör 102	
• Paris'teki Amerika 103 • Belçika'daki Polonya 106 •	
Fransa'da caz yapılmıyor artık 108	
Figüran.....	121

Colombes Hurdacıları.....	125
Austin, Morgan 137 • Brasier 139	
Saint-Germain-des-Prés.....	143
Mezarlarınıza Tüküreceğim.....	163
Vernon Sullivan'ın serveti 174 • Eleştirinin fırfırları 180 • Piyes 184 • Film 195	
Eğlenceli Varyeteler.....	199
Romancı.....	225
Çevirmen.....	253
Köşe Yazarı.....	259
Konferansların Adamı.....	279
Tarz Meselesi.....	287
Pedagog.....	291
İngilizcesini mükemmelleştirmek isteyen bir Fransız'a öğütler 291 • Bir İngiliz'e, İngilizce ve Fransızcanın karşılıklı üstünlükleri üzerine 292 • Genç bir hayrana balad, yaşama sanatı ve gitar üzerine 295 • Terörist bir pedagoji 301 • Gecikmemiş bir adalet için 303 • Sebzeli güvece dair 304 • Sığır yahnisine dair 305 • 13-19 yaşındakiler için 306 • Kız yeğenlerime öğütler 307 • Erkek yeğenlerime öğütler 309	
Sosyete Adamı.....	311
Damat olma sanatı 311 • Felsefi bir tart 313 • Jean-Paul Sartre'ın heykeli 314 • Gallimard kokteylleri 317	
Seyahatler ve tatiller.....	321
Sinema.....	333
Pierre Kast 333 • Tapılacak adam 355	
Şair.....	361
Patafizik.....	371
Tiyatro.....	397

Yurttaşlık Sözleşmesi.....	407
Şarkılar.....	433
Henri Salvador 433 • Jacques Canetti, Boris Vian'ı ve <i>Rock and Roll</i> 'u anlatıyor 438 • Jacques Canetti anlatmaya devam ediyor 448 • Alain Goraguer 459	
Baleler.....	467
Opera.....	473
Sanat Yönetmeni.....	495
Boris Vian ve Brigitte Bardot 503 • Boris Vian'ın plağı 510	
Hastalığı ve ölümü.....	521
BİBLİYOGRAFYA.....	525
ÇEVİRMENİN AKLINDA KALAN: "URSULA'NIN OURS'U".....	553

5. BASIMA NOT

Boris Vian'ın Paralel Hayatları'nın bu basımının sonuncu olması amaçlanıyordu, dünyada herhangi bir şeyin sonu olabirmiş gibi...

Şimdi, ayaklarımız biraz daha suya ermiş olarak, halihazırda ki bu beşinci basımın kitabı merak eden, anlattığı kişiyi tanıma duygusunu tadıp onu seven okuru, Boris Vian'ı anlayıp yorumlama konusunda bir süre idare edeceğini umuyoruz. Bu arada, bu çok katmanlı biyografi, daha işin en başından itibaren, Vian'ın yazdıkları hakkındaki düşüncelerine dair, yapıtının daha iyi anlaşılmasını sağlayacak (buna çok inanıyoruz) epey "içeriden" not içeriyor; çünkü son tahlilde ve ilke olarak, Vian'ı Vian yapan ve dönemindeki yaşamışlığı anlamlı kılıp dogma ve tabular karşısında ebedi gençliğini ortaya koyan şey, yapıtının bizatihi kendisi: Vian edebiyatta bugün de var ve edebiyat sayesinde de, rakipsiz.

Bu notu kısa tutmak zorundayız: Birinci baskıya önsöz yazılması gerektiğini savunan bir kitaba peş peşe önsözler ekleyip onları derlemek çelişkili bir tutum olurdu. Önceki önsözümüzü bu baskıda da koruyoruz, çünkü bize yeterli geliyor ve değiştirmemiz gereken herhangi bir şey yok. Sözü edilen önceki baskıda, hiç bilinmediği için daha önceki baskılarda yer almış,

ama sonra bilinir hale gelmiş metinler yerine, hâlâ yayımlanmamış başka metinlere yer vermiştik. O zamandan bu yana yayımlanan farklı seçkilerde, birkaçı hariç, daha önce yayımlanmamış yeni bazı metinlere yer verildi. Dolayısıyla son yıllarda artık bilinmez olmaktan çıkmış her şeyi kısaltmak ya da çıkarmak zorunda kaldık ve bunlar yerine, Vian arşivinde hâlâ gün yüzüne çıkmayı bekleyen ya da kolay ulaşılamayan eski dergi ya da gazeteler dışında kimsenin keşfetmediği, aynı önemde, hatta daha önemli (çünkü bize öyle göründü) metinlere ağırlık verdik.

NOËL ARNAUD

4. BASIMA NOT

Sadece yeni bir basımdan ibaret olmayan bu elinizdeki baskıyı öncekinden ayıran ne? Okur elbette bunu soracaktır.

Tümüyle temizlediğimizi iddia edecek durumda olmasak da, kitabımızı kirleten hataları düzeltmeye çalıştık. 1966 (o yıl yapılan iki baskıyı Jean-Jacques Pauvert'ın özenine borçluyuz) ve 1970'teki (10/18 baskısı) baskılarda başlıca kaygımız, *Paralel Hayatlar*'da, kimi istisnalar da olsa, Boris Vian'ın başka hiçbir yerde bulunamayacak yazılarına yer verebilmektir. Bu yüzden, 1970'teki baskıda, henüz yayımlanmamış üç tiyatro oyununa (*Medusa Başı*, *Suluk Dizi* ve *Fransız Avcı*) genişçe yer (75 sayfa kadar) ayrıldı. Bugün gerek Christian Bourgois Yayınları'ndan çıkan *Theatre Inédits*'de (Yayımlanmamış Tiyatro) gerekse *Theatre II* başlığı altında "10/18" koleksiyonunda yer aldığı için temini kolaylaşan –ve pek çok *Paralel Hayatlar* okurunun zaten elinin altında olan– bu üç yapıttan yapılmış bolca alıntıyı elinizdeki baskıda da tekrarlamak uygun olmazdı. Kitabımızın öteki bölümlerinde de aynı şeyi yaptık, ama bu eksiltmelerin ödüllü, Boris Vian'ın bugüne kadar yayımlanmamış ve hepsi de anlamlı başka metinlerinin kitapta daha çok boy göstermesi oldu.

Neden bu dördüncü basım? Başlıca neden şu: Bir kere önceki baskı epey uzun bir süre önce tükenmişti; Boris Vian'ı içinde

bulduğumuz zaman diliminde keşfetmenin olağanüstü tadına varmış olan öğrenciler, öğretmenler, her meslek ve yaştan pek çok insandan oluşan okur kitlesi bu kitabın yeniden basılmasını istiyordu. Ama daha birinci basımdan bu yana Boris Vian'a ulaşmanın tek ve başlıca güvenilir yolu biyografik araştırma değil ve arada kendimizi harcamak pahasına da olsa, şunu yadsıyamayız: Bir yazarı daha ıstıraplı bir yolla, yani yazıları üzerinden anlamaya çalışmak yerine yaşadıklarıyla ilgili doğru bilgi edinmeye ağırlık vermek, yapıtıyla ilgili berrak bir bakış açısına sahip olmayı önleyebilir (bir *best-seller* bile olsa). Ve bu, sadece yaptığı her şeyi bilememekten ya da bu alandaki kötü niyetli deformasyonlardan (David Noakes'ın 1963'teki tezin-den önce hazırlanan *Paralel Hayatlar*'ın önlemeye çalıştığı da budur) ötürü değildir; tam tersine, söz konusu kişinin hatıra-sının yarattığı bir tür hipnotize edici cazibe nedeniyle de böyledir. Ve bu tehlike boş bir kuruntudan ibaret değil, ama neyse ki çoktan ortadan kalktı. Birkaç yıl içinde ve hemen her ülkede, Boris Vian'ın yapıtıyla ilgili çalışmaların sayısı hızla arttı, hem de her disiplinde ve en yeni eleştiri yöntemleriyle. Bu eğilim, hızından bir şey kaybetmedi ve son zamanlarda çok nitelikli birçok araştırma gün yüzüne ya çıktı ya da çıkmak üzere.

Paralel Hayatlar'a gelince, umarız, baştan beri sahip olduğu taraf olma tutumunun gereğini yapmıştır ve yapmaya da devam eder: Bizzat Boris Vian'a ait metinlerin dokusuyla örülmüş bu biyografi kumaşı, tam da bu nedenle, birinci ağızdan anekdotlar içermenin sağladığı değer in ötesinde, her alandaki araştırmacılara yararlı olacak bir malzeme. Bu kitapta yeni olanı, üç ve dördüncü basımlar arasındaki gerçekten büyük farkı yaratan biz değiliz: Kimi yeni başlamış, kimi ise çoktan tamamlanmış, yürekte desteklediğimiz, zengin, cesur, çoğu acımasız ya da neşeli çok sayıdaki araştırmadır farkı yaratan. Çalışmaların niteliği konusunda kimi kaygılar beslemekle birlikte, yapılanın esas olarak sağlam ve işe yarar olduğu bilmek, başkalarının çalışmalarını tevazudan çok hevesle alkışlayabilmek, hoş.

NOËL ARNAUD, Ocak 1976

Boris Vian'ın Paralel Hayatları

Boris Vian'ın metinlerinden ve onlarla ilgili belgelerden oluşan bu derlemeye verilen *Boris Vian'ın Paralel Hayatları* başlığı, okuru böyle bir kitapta niyet açıklaması ya da kullanma kılavuzundan ibaret olacak bir önsözden koruyacaktır.

Her bölüm, başından alıp sonuna kadar götürerek, Boris Vian'ın birçok faaliyetinden her birini anlatıp açıklıyor. Boris Vian'ın yetenekleri –ya da dehası– en baştan başlanıp her seferinde çeşitli açılardan ele alınıyor. Bu yüzden, Boris Vian'ın çalışmalarıyla ilgili en iyi rehberi, kitabın girişindeki yatay özet ya da daha doğru ifadeyle sinopsis benzeri metin oluşturuyor. Geleneksel de olsa, “İçindekiler” bölümü kitabı kendi düzeni içinde okuyacakların işine yarayacaktır; kronolojiktir elbette, ama okuma ilerledikçe birçok bölümün birlikte takibini sağlayarak, bunu öngören kitabın ana başlığına da ışık tutacaktır.

İlk sayfada, bu çalışmada bize yardım edenlere teşekkür etmek istiyoruz. Çalışmamızın en büyük bölümünü Boris Vian'ın yapıtı ve hayatının belli dönemlerine ilişkin bilgi edinme çabasının oluşturduğu göz önüne alındığında, işin en zorlu kısmının bu geniş belge derlemesini çok kısa süre içinde tamamlamak (editörler kendileri için ne kadar süre gerektiğini gizli tutmayı iyi bilirler) olduğu kolayca anlaşılacaktır; bu da pek çok

kişiden yardım talebinde bulunmayı gerektirdi. Onlar bunu gerçekten anlayışla karşıladılar ve Boris Vian'ın anısına müthiş saygı gösterdiler. Bu yüzden, kitapta adları anılsın anılmasin, bize son derece ilginç belge ve bilgi sağlayan Boris Vian'ın anesi Bayan Paul Vian, Claude Abadie, Alexandre Astruc, Freddie Baume, Jacques Bens, Jean Bouillet, Denis Bourgeois, Jacques Canetti, Stanley Chapman, Claude Dejacques, Yves Deneu, Henri False, Alain Goraguer, Maurice Gournelle, Louis Hazan, Pierre Kast, Colette Lacroix, Claude Léon, Jean Linard, Jacques Prévert, Raymond Queneau, Henri Salvador ve Jean Suyeux'ye, ben ve okurlarım, minnetlerimizi sunarız. Umarım, bize emanet edilen malzemeyi çok fazla istismar etmemişizdir.

Bu kitapta yer alan Boris Vian metinlerinin neredeyse tamamı daha önce hiç bilinmeyen, yayımlanmamış metinlerdir. Tüm Ursula Vian-Kübler'in izniyle burada yer alıyor, ama bu, her yazdığımızı omzumuzun üstünden okuduğu ve doğruluğunu tasdik ettiği anlamına gelmiyor. Asıl belirtmemiz gereken şey, cesareti, hayranlık veren zihin açıklığı, Boris Vian'ın düşünce ve isteğine saygıda gösterdiği dikkate değer özen için Ursula'ya duyduğumuz derin saygı. Kendimiz ve Boris'in bütün yakın çevresi adına bunu söylemeyi borç biliriz; Boris Vian'ı daha iyi anlamak ve tanımak amacıyla Ursula'ya sık sık danışma gereği duyan o çok uzak, ama büyük kalabalık adına da.

Nihayet, çalışmam boyunca en az kendisi kadar değerli dostluğunu benden esirgemeyen Michelle Leglise-Vian'a da en içten teşekkürlerimi dile getirmeliyim.

Geriye, "İçindekiler" sayfasını gördüğünde konuyu derinlemesine işlediğimi hayal edecek olan son derece hoşgörülü (öyledirler gerçekten) okurlarımızı uyarmak kalıyor. Öncelikle (bu asla tarzım olmayan bir ukalalık, sahte bir tevazu ya da stratejik bir ricat değildir) hiçbir zaman böyle bir ihtirasımız olmadı. Dahası, buna istediğimiz kadar talip olalım, sonuca ulaşamayacağımız son derece ortada. Açık söylemek gerekirse, Boris Vian üstüne bir deneme kaleme almak ya da yaptıklarıyla ilgili eleştirel bir çözümlemeye girişmek bir yana, insanı baştan çıkartan şeylerden kasten uzak durduk ki, Boris Vi-

an'ın hemen her alandaki üretiminden oluşan o geniş çerçeveye (ya da “mesleğe” ya da “kasnağa”), Boris Vian'ın hayat üzerine, kendi ve başkalarının hayatı üzerine düşüncelerinden dokunmuş ve güvenilir tanıklık ve belgelerin imzasını taşıyan bir Boris Vian biyografisinin kanaviçesine yoğunlaşabilelim. Ve bunu öyle yapalım ki, yapıtın bizatihi kendisine sağlamca sabitlenmiş ve onun tarafından çevrelenmiş bu kanaviçe daha sonraki edebî ya da estetik, tarihsel ya da psikolojik incelemelerimize de hizmet edebilsin. Bu çalışma, içi doldurulacak bir kanaviçe gibi, öylece duruyor. Biliyoruz ki başkaları bunu yapacak, hatta yapmaya başladı bile. Hatta bazıları, çalışmalarını bitirmeden önce, kişisel araştırmalarımızın yayımını beklemek gibi bir onur bile bahşediyor bize. Güven ve sabırlarının boşuna olmadığına inanma konusundaki cüretimiz bağışlansın: Bu kitaptaki birçok metin, hiçbir ustalıklı çözümlemenin yerini tutamayacağı Boris Vian'ın yazılarına ve davranış biçimine ışık tutmayı amaçlıyor.

Umudumuz, belki artık tutkumuz da diyebiliriz, biricik kaygımızın, hayatı, yapıtı ve yaptıkları üzerine yeni birçok bilgiyi aktarıp, bize uyduruk gibi görünenleri ya da ona yaltaklanıyor-muşuz hissi verecekleri kenarda bırakarak efsanesinden daha güzel, gerçek bir Boris Vian imgesi sunmak olduğunun –okur tarafından da– anlaşılıp teslim edilmesidir.

Vian ailesinin dört çocuğu. Boris sol başta.

EXTRAIT D'ACTE DE NAISSANCE

REGISTRE N° 1196
ANNEE 1920
PAGE N° 26

COMMUNE : VILLE-D'AVRAY Département : Seine-et-Oise

Le : dix Mars mil neuf cent vingt,
à six heures trente minutes, est né. 01:41, rue de Versailles,
Boris, Paul,
du sexe : masculin, le Père : Paul Georges V I A N, fabricant de brunes,
et de Yvonne Fernande Louise Alices HAVENEG, son épouse, sans profession, domiciliés
comme dessus,

Marié à la Mairie du 10ème arrondissement de PARIS, le trois Juillet mil neuf cent quatre-vingt et un, avec Michelle Marie LÉGLISE, le vingt Juillet mil neuf cent quarante et un. L'Officier de l'Etat-Civil, signé G. WRIGHT./.

Mariage dissous par Jugement du Tribunal Civil de la Seine du vingt Janvier mil neuf cent cinquante trois et transcrit à PARIS 10ème arrondissement le dix huit Juillet mil neuf cent cinquante trois. Le trois Août mil neuf cent cinquante trois. L'Officier d'Etat-Civil Signé J. G. SIVIGNON./.

POUR EXTRAIT CONFORME :
Le : seize Décembre
mil neuf cent cinquante trois.
SIGNATURE.

e. Luyon

(1) Indication précise de l'acte de naissance et de son lieu et de son temps.
(2) Parents, noms, lieux de naissance, professions et caractéristiques des parents et indication de la qualité.
A signer des père et mère. Témoin ou indigène ou étranger. Que sur les copies, enlever les noms des témoins, des pères, des mères, des frères et des sœurs, la seule mention de l'acte de naissance. Elles ne doivent pas figurer dans l'acte de naissance à leur naissance.
(3) Dans l'acte de naissance à leur naissance, on doit leur remettre un en et qui concerne le mariage.
(4) Toute de naissance et toute de deux étrangers ou indigènes et sans pour signer l'acte, on doit leur remettre un en et qui concerne le mariage.

Moulin N° 28 bis - 1920. Imprimerie administrative GUYON, 4, rue de Valenciennes, (10)

Boris Vian'ın doğum belgesi.